

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Маријане Јурошевић-Козомара

**„Француске књижевне теме у српској књижевној периодици
од 2000. до 2010. године“**

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Датум и орган који је именовео Комисију:

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду,
на својој Трећој електронској седници одржаној 24. августа 2020. године

Састав комисије:

1. Ментор: Др Милица Винавер-Ковић, доцент, Филолошки факултет
Универзитета у Београду
Ужа научна област: романистика
Датум избора у звање: 11.07.2018.
2. Др Весна Елез, ванредни професор, Филолошки факултет
Универзитета у Београду
Ужа научна област: Општа књижевност
Датум избора у звање: 14.07.2016.
3. Др Тамара Валчић Булић, ванредни професор, Филозофски факултет
Универзитета у Новом Саду
Ужа научна област: Романистика
Датум избора у звање: 19.01.2018.

2. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

- 1) Име, име једног родитеља, презиме

Маријана С. Јурошевић-Козомара

2) Датум рођења, општина, република

5. август 1986, Београд, Србија;

6. Датум одбране, место, и назив мастер рада

Кандидаткиња се директно уписала на докторске студије после завршених основних студија 2010. године, модул Књижевност.

3. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Француске књижевне теме у српској књижевној периодици од 2000. до 2010. године

4. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација „Француске књижевне теме у српској књижевној периодици од 2000. до 2010. године“ из пера кандидаткиње Маријане Јурошевић-Козомара обухвата сажетак на српском и енглеском језику, садржај, 121 страну текста дисертације, „Библиографију“ обрађеног корпуса на 23 стране класификовану по часописима и годинама издања, попис секундарне литературе (107 штампаних јединица и 22 електронска извора, датих без класификације), те прилог у облику табеле „Дигитална библиографија објављених чланака у периоду од 2000. до 2010. године“ на 52 стране (непагинирано), кандидаткињину биографију и три обавезне изјаве.

Дисертација садржи седам поглавља: 1. Увод (стр. 1-2); 2. Методолошки оквири истраживања: теорија полисистема Итамара Евен-Зохара, компаративни приступ и теорије рецепције Ханса Роберта Јауса (стр. 2-7); 3. Историјске и друштвене прилике у Србији и Француској од 2000. до 2010. године (стр. 7-10); 4. Термин периодика и проучавање периодике (стр. 10-18); 5. Француске теме у српској периодици 20. века – кратак преглед (стр. 19-21); 6. Представљање часописа и класификација и систематизација текстова на француске теме из савремене српске периодике (стр. 21-108); 7. Закључак (стр. 108-121). Поглавља су кратка и нису даље подељена, изузев шестог. Библиографија штампане секундарне литературе није обимна, није разврстана, а АПА стил навођења није сасвим доследно спроведен.

5. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Маријане Јурошевић-Козомара има за циљ да опише и анализира чланке у српској књижевној периодици посвећене француским пре свега књижевним темама, објављене у почетној деценији нашег века. Темељи се на анализи следећих девет часописа: *Београдски књижевни часопис*, *Златна греда*, *Летопис Матице српске*, *Поља*, *Реч*, *Књижевна реч*, *Корази*, *Про фемина* и *Зборник Матице српске за књижевност и језик*. Тако издвојени корпус обухватио је 529 чланака. Кандидаткиња их је жанровски класификовала, упоредила њихову сразмерну заступљеност са присуством сличних тема у српској периодици 20. века, те настојала да уочи повезаност између објављивања текстова на француске теме и конкретног политичког и културног контекста у Србији на самом крају 20. и почетку 21. века.

У уводу је изложила план излагања по поглављима. У поглављу „Методолошки оквири истраживања: теорија полисистема Итамара Евен-Зохара, компаративни приступ и теорије рецепције Ханса Роберта Јауса“ кандидаткиња је најпре резимирала неке поставке теорије полисистема. Основне идеје се притом понављају, цитати се некритички преносе, а највише недостаје увид у конкретну релевантност дате теорије за намеравано истраживање, односно у начин на који ће она бити примењена. У наставку кандидаткиња резимира и поставке компаративног проучавања књижевности, кроз ређање и комбиновање цитата, који су често преузети из већ секундарних, домаћих синтетичких приказа, а не из примарних страних извора. Овај недостатак још јаче долази до изражаја када приказује Јаусову теорију рецепције, искључиво на основу домаћих студија (а не изворних Јаусових текстова), при том не увек најрелевантнијих, уз константно ређање навода, без одговарајућих дефиниција критичких појмова. Кандидаткиња не долази ни до каквих сопствених увида нити закључака када приказује речене теорије. Ова мањкавост, нажалост, утиче на дисертацију у целини, јер не артикулише јасно ауторкине увиде и аргументе, с једне стране, и не осветљава адекватно теоријска и методолошка упоришта, с друге.

У поглављу „Историјске и друштвене прилике у Србији и Француској од 2000. до 2010. године“ она се осврће на развој политичких односа, културне и економске сарадње између две земље током 20. века и у првој деценији новог века, не улазећи у појединости већ се задржавајући на општим оценама преузетим из неколико историјских студија.

У поглављу о периодици кандидаткиња представља историјат и проблеме проучавања периодике, опет се служећи многобројним цитатима и

понављајући неке идеје, али је та синтеза боље и занимљивије изведена него у претходним поглављима; дотиче се још и аспеката алтеритета. На крају у посебном одељку објашњава како је класификовала пронађене чланке. Ту наилазимо на помало произвољне тврдње (на пример, испада да наш водећи научни часопис не припада „стожерној периодици“ јер је „регионалан“, или да се сваки напис који је преведен са страног језика сврстава у „преводну књижевност“). Но, критеријуми избора корпуса јасно су дефинисани и образложени, као и категорије по којима је корпус у дигиталном табеларном приказу класификован и самим тим претражив. Кандидаткиња је издвојила следеће категорије, одн. колоне у својој дигиталној библиографији: часопис (тј. назив часописа), година објављивања, аутор чланка, наслов чланка, имена писаца (који се у чланку помињу), жанр, преводна или књижевност на српском језику, изворни језик, „категирија“ (колоне коју је требало прецизније именовати: област, дисциплина), период (тј. век о коме је реч у чланку), те тема (тј. предмет) чланка. За неке колоне формирало се до десетак поткатегирија (нпр. за жанр или за изворни језик), док друге имају више десетина подваријанти (нпр. за област или период). Наводимо неколико примера: заступљени су жанрови белешке, дневника, драме, интервјуа, календара, критике, некролога, огледа/студије, писма, поезије и прозе (мисли се на приповедну прозу); текстови су било писани на српском, било преведени са француског, енглеског, чешког, мађарског или немачког језика; међу издвојених четрдесетак области јесу књижевност, књижевност и филозофија, феминизам, историја итд; карактеристичне теме су натурализам, реализам, француске књижевне награде, француска филозофија, Улипо итд. Кандидаткиња је израдила ову Excel табелу тако да се на основу каснијих истраживања може мењати и допуњавати, и тиме ставила на располагање стручној јавности драгоцену базу података и подлогу будућег рада.

У петом поглављу „Француске теме у српској периодици 20. века – кратак преглед“ кандидаткиња резимира резултате ранијих истраживања Ј. Новаковић, В. Цветичанин, И. Константиновић и Б. Ристић о присуству француских књижевних и културних тема у српској периодици појединих раздобља. Тако се подсећамо омиљених књижевних покрета и француских писаца чијим су приказивањем и објављивањем тадашњи часописи утицали на јавно мњење, на опште подизање културног нивоа и књижевног укуса, на европеизацију српског народа и његову издавачку политику.

Шесто поглавље „Представљање часописа и класификација и систематизација текстова на француске теме из савремене српске периодике“ јесте најобимније и представља оригиналан научни допринос Маријане

Јурошевић-Козомара. Кандидаткиња најпре подсећа на улогу преводне књижевности и њен значај за тзв. периферне књижевности као што је српска, а затим утврђује сразмеру преведених текстова у свом корпусу – 63,4%. Следи кратко представљање профила и историјата сваког од одабраних часописа, са саставом уредништва у датом периоду, резимеом уредничких изјава и претензија; за већину часописа се затим саопштава колики удео у пронађеном корпусу чланака сваком од њих припада, да ли преовлађују преведени текстови, да ли се издвајају раздобља учесталијег објављивања чланака у вези са француском културом у њему, и каква се уредничка политика на тај начин може препознати.

Одељак 6.3. садржи непосредну анализу текстова из корпуса (наслов одељка није сасвим адекватан, „Начин систематизовања корпуса“ заправо би требало да буде поднаслов увода у тај одељак и његове даље пододељке). Најпре се приказују, резимирају и анализирају преведени књижевни текстови, раздвојени на „прозу“ (6.3.1.1.) и „поезију и драму“ (6.3.1.2.), уочавају се бројчане преваге, тенденције, преводиоци. Драмски текстови су најслабије заступљени (2), прозних је било 38, а поетских 57; преовладавају савремени и аутори из 20. века (редовно први пут у преводу представљени нашој публици), често они овенчани наградама, а међу часописима у том погледу предњачи *Летонис МС*. Међу прозним ауторима су најпревођенији Р. Греније, Ж.М.Г. Ле Клезлио и Ж. Перек, док су међу песницима то Сен-Џон Перс, Ив Бонфоа и Филип Танселен.

Затим кандидаткиња у засебном одељку (непоследно обележеном као 6.4.2, јер после њега следе одељци 6.3.2.1, 6.3.2.2. итд) анализира књижевну грађу изворно писану на српском језику а повезану са француском културом. Укупно је у одабраној деценији објављено свега 10 таквих текстова (или група текстова) наших аутора: шест припадају приповедној прози, у три наврата реч је о скуповима песама, а један текст је драмски.

После тога кандидаткиња разматра ванкњижевне текстове на француске теме, којих укупно има преко 300. За потребе приказа и анализе раздвојила је огледе у преводу (њих 196, од чега је чак 92 изашло у *Златној греди*, а најплоднија година у том погледу била је 2010; неки од огледа преведени су с енглеског, чешког итд), од огледа на француске теме настале на српском језику (њих 109, највише објављено у *Летонису МС* и *Златној греди*). Ту нарочито резимира садржај филозофских огледа из Фукоовог, Деридиног, Рансијеровог, Бодријаровог, Бурдијеовог, Делезовог или Левинасовог пера; резимирају се и многобројни огледи са превасходно књижевним или естетичким усмерењем (чији су аутори, рецимо, Женет, Тодоров, М. Деги, Б.

Делвај, Б. Латур итд, али и многи нефранкофонски аутори). Кандидаткиња је за сваког француског аутора огледа истражила основне биографске податке и навела кад је почео да се преводи у нас, шта му је претходно или после тог огледа објављено у часопису или књизи, тако да је могуће поузданије разумевање преводног чина и уређивачке политике.

Када је реч о огледима наших аутора на француске теме, најчешће су референце на француске писце као што су Ками, Сен-Џон Перс и Сартр, теоретичаре као што су Женет, Тодоров или Барт, те на филозофе као што су Фуко, Делез или Левинас; о женским ауторима Е. Сиксу и Ј. Кристевеј пише се само у часопису *Про фемина*. Међу предметима тих огледа истичу се рецепција и превођење наших у Француској, француске књижевне награде, ликовна и филмска уметност. Најзад, домаћи аутори који су својим огледима у тој деценији највише допринели међукултурном дијалогу јесу: Јелена Новаковић, Јаша Денегри, Миливој Сребро, Јован Попов, Бошко Томашевић, Миле Савић, Алпар Лошонц и Борис Лазић.

Кандидаткиња је у наставку издвојила у посебне одељке приказ и анализу критика (44 текста, опет највише у *Летопису МС* и *Златној греди*), бележака (објавила их је *Златна греда*, њих 30, како би редовно извештавала о актуелним кретањима на француској сцени), интервјуа (њих 28, највише у *Златној греди* где преовладавају преузети тј. преведени, и *Летопису МС* где преовладавају домаћи аутори разговора), те некролога (укупно 12).

У Закључку се сумирају претходни налази. Покушај њиховог теоријског утемељења, тј. повезивања са теоријом полисистема и теоријом рецепције није убедљив; исто тако, јавља се непрецизност у коришћењу појединих термина, па и у закључцима који се на томе заснивају. Међутим, спроведена квантитативна анализа даје поуздане и егзактне резултате, нарочито у табеларним приказима броја чланака по годинама (највише 2008), учешћа преведених чланака по годинама, најпревођенијих страних аутора (Фуко и Г. Роб), домаћих аутора са највише чланака на француске теме (Ј. Новаковић, М. Сребро, Ј. Попов, Ј. Денегри, М. Џунић-Дрињаковић).

6. РАДОВИ ОБЈАВЉЕНИ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Marijana S. Jurošević-Kozomara, „Književnost, istina, fikcija u *Nadrijanovim Memoarima* Margerit Jursenar, *Анали Филолошког факултета*, 2018 (Vol. 30), br. 2, str. 53-65.

2. Маријана С. Јурошевић-Козомара, „Заступљеност добитница у оквиру Гонкурове награде“, *Речи*, Часопис за језик, књижевност и културу, Београд, Алфа БК универзитет, 2018 (X), бр.1, стр. 156-167.

7. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је у уредничким, ауторским и преводилачким иницијативама, тј. изборима објављених текстова настојала да уочи својеврсну незваничну културну политику према француској и франкофонским културама, као и да препозна позицију савремене француске књижевности у нашој средини. Она је учила да је важно проширити књижевни видокруг и на текстове филозофске, социолошке, уметничкокритичке и других оријентација (што је у складу са општом тенденцијом с краја 20. века и развојем студија културе). Показала је да је рецепција француских аутора у нас понекад значајно била посредована првобитном америчком рецепцијом. Најзад, јасно је показала који су часописи и који појединци најважнији протагонисти међукултурног дијалога на српској страни у испитиваној деценији.

8. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је солидно применила квантитативну анализу корпуса и извела прихватљиве закључке ограниченог домета, које је прегледно дала у табеларним приказима. Дигитална библиографија њеног корпуса корисно ће послужити за даља истраживања. .

9. ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да се докторска дисертација Маријане Јурошевић-Козомара под насловом „Француске књижевне теме у српској књижевној периодици од 2000. до 2010. године“ прихвати, а кандидаткиња позове на усмену одбрану рада.

КОМИСИЈА

1. др Милица Винавер-Ковић, доцент

---

2. др Весна Елез, ванредни професор

---

3. др Тамара Валчић Булић, ванредни професор
